

JUDEȚUL PUTNA ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL – EFECTELE RĂZBOIULUI ASUPRA VIETII COTIDIENE

GABRIELA OBODARIU, PETRU OBODARIU

1. Debutul primului război mondial și situația României

În 1914, asasinarea la Sarajevo a lui Franz Ferdinand oferea Austro-Ungariei pretextul atacării Serbiei, iar sistemul de alianțe existent în Europa avea să ducă, în puține zile, la generalizarea conflictului și izbucnirea primului război mondial. În acest context România se declara neutră, deși încheiase în 1883 o alianță cu Puterile Centrale, care fiind una defensivă nu obliga România să intre în război de partea Austro-Ungariei.

După doi ani de neutralitate (1914-1916) România va intra în război de partea Antantei cu care încheie la 4 august 1916 o convenție militară și una politică. Prin aceasta România se obliga să declare război Austro-Ungariei cel mai târziu la 15 august 1916, iar în schimb, prin art. 3, Franța, Marea Britanie, Rusia și Italia recunoșteau României dreptul de a-și uni teritoriile naționale aflate în Austro-Ungaria, locuite în majoritate de români.

La 14 august 1916 România a trecut la eliberarea Transilvaniei, având patru armate angajate în război, însumând 562.000 militari, din care trei luptau în Transilvania, iar a patra apăra granița de sud a țării. În perioada 14-27 august 1916 au fost eliberate mai multe localități, până în apropiere de Sibiu, Sighișoara și Hunedoara. Dar această înaintare entuziastă a fost oprită, ca urmare a victoriei obținută în sud, la Turtucaia, de către germani și bulgari. S-a creat o situație dramatică : Antanta nu și-a îndeplinit promisiunea de a trimite trupe rusești care să lupte alături de români și nu a început ofensiva în zona Salonic (prin care ar fi obligat Bulgaria să nu atace România). Trupele inamice au înaintat pe Valea Oltului și Valea Jiului, au ocupat Dobrogea și au trecut Dunărea la Zimnicea. După lupte grele duse în octombrie-noiembrie 1916 pe Jiu, pe Olt, la Neajlov-Argeș, două treimi din teritoriul țării, inclusiv Capitala, au intrat sub ocupație străină. La sfârșitul lunii noiembrie 1916, autoritățile și armata română s-au retras în Moldova¹.

2. Situația județului Putna în ianuarie-decembrie 1916

Județul Putna va ocupa un loc important în istoria primului război mondial întrucât aici s-a stabilizat frontul în 1916, județul fiind împărțit într-o zonă ocupată și una administrată de români și tot aici s-au purtat în 1917 bătăliile de la Mărăști și Mărășești.

Încă din ianuarie 1916 atmosfera se tensionase. Prefectura Putna raporta Ministerului de Interne survolarea comunei Soveja pe 6 ianuarie, orele 6³⁰ de către “un aeroplan necunoscut venind dinspre Ungaria”².

Începând din iunie 1916 sosesc și primii refugiați din Bucovina, într-un tren de 9 vagoane. Între ei se aflau și personalități: “d-l Procopovici, director al Liceului din Suciava, d-l procuror Iacopovici, cavaler de Baldisar din Suciava, d-l Pruncu, consul otoman al Galiției și Bucovinei”. Autoritățile locale distribuie ajutoare în alimente refugiaților, în special pâine, cașcaval, ceai, cafea, țigări, lămâi³.

Iminența războiului determină Primăria Focșani să impună restricții la consumul

¹ Ioan Scurtu, Marian Curculescu..., *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri și până astăzi, Manual pentru clasa a XII-a*, București, 1999.

² Arhivele Naționale Vrancea, **Fond Prefectura jud. Putna**, ds. 70/1916, f. 3.

³ *Ibidem*, ds. 97/1916, f. 16.

de carne, începând cu iunie 1916: “birtașilor, locuitorilor, și restauratorului gărei locale le este interzis sub pedeapsa prescrisă de lege a mai servi în localurile dumnealor sau afară, mâncăruri gătite cu carne în zilele de luni, miercuri și vineri”⁴.

Odată cu intrarea României în război au apărut și alte măsuri speciale. Cea mai importantă se referea la iluminatul public. În Focșani, reședința județului Putna, Primăria decidea printr-o ordonanță suspendarea iluminatului public “până la noi dispozițiuni”, “având în vedere starea de război”. Iluminatul particular era menținut, dar se impuneau câteva reguli foarte stricte: pe timpul nopții locuințele nu puteau fi iluminate dacă nu aveau la ferestre perdele groase, pături sau obloane iar în caz de atac aerian locuitorii erau obligați să închidă toate luminile, putând folosi doar candelile și trebuiau să intre în casă “pentru a fi feriți de proiectilele aeronavelor dușmane, precum și de cele ale trăgătorilor noștri”.

Restricții au fost impuse și conducătorilor de trăsură, automobile sau orice fel de vehicul ei trebuind “să stingă felinarele dacă acestea nu sunt vâpsite cu albastru sau nu vor fi prevăzute cu umbrele de proiectat lumina în jos.

Respectarea tuturor acestor restricții oferea un plus de siguranță cetățenilor care erau sfătuiți să-și păstreze sângele rece și “tot calmul necesar impuse de gravitatea evenimentelor”. Încălcarea acestor reguli putea duce la întreruperea luminii sau chiar la pedepse dictate de codul de justiție militară pe timp de război⁵.

Pe 19 august 1916 în interesul “unei bune circulațiuni a trupelor care pleacă din oraș” se va reveni cu noi dispoziții legate de iluminatul public. Acesta va fi lăsat să funcționeze pe B-dul Carol I, Str. Mare a Unirii, Str. I.C. Brătianu, Str. Ștefan cel Mare, Calea Cuza Vodă, și B-dul Lascăr Catargiu ceea ce va duce la reinstalarea lămpilor cu arc. Se stabilea acum că la ivirea oricărui aeroplan dușman prefectul sau armata va lansa un consemn ce se va repeta prin șuieratul prelung al agenților din oraș în timp ce lucrătorii aflați la uzina electrică vor stinge iluminatul public. Fiecare locuitor va fi obligat de asemenea să-și stingă lumina în locuință⁶.

Războiul duce și la luarea altor decizii ce afectează viața obișnuită. Se vor face rechiziții, de cereale mai ales și toți cei apti de muncă (bărbați, femei sau copii) vor fi chemați la diverse activități de către autoritățile locale⁷.

Județul intrase de mult în febra războiului, totul schimbându-se de la o zi la alta, în timp ce agitația și tensiunea erau omniprezente. În luna octombrie 1916 se înființa pe lângă fabrica de zahăr din Mărășești o fabrică de pulbere, trecându-se astfel la producția de război⁸.

După cum am precizat mai sus oricine putea munci era folosit la diverse activități, chiar și femeile și copiii. Pe 5 noiembrie 1916 sosea la Prefectura Putna o adresă a Comandamentului Etapelor Armatei Nord prin care se solicita utilizarea la lucrări de fortificații a băieților mai mari de 16 ani, precum și a “femeilor voinice”. Aceștia urmau să fie plătiți “conform tarifului de rechiziție” și să fie hrăniți “în bune condițiuni”.

În urma retragerii trupelor române în Moldova, Arsenalul Armatei va părăsi orașul Focșani pe 4 decembrie 1916, urmând să se instaleze la Iași, județul Putna devenind teatru

⁴ Ibidem, ds. 94/1916, f. 69.

⁵ Ibidem, f. 84.

⁶ Ibidem, f. 85.

⁷ Ibidem, ds. 103/1916, f. 88.

⁸ Ibidem, ds. 108/1916, f. 215.

⁹ Ibidem, f. 300.

al operațiunilor de război¹⁰. Pe 10 decembrie are loc primul bombardament al orașului Focșani, trei bombe fiind aruncate de două aeroplane dușmane și provocând mici stricăciuni clădirilor¹¹. Un alt bombardament va avea loc pe 15 decembrie 1916 când o bombă aruncată de un aeroplan în mijlocul Străzii Mari a Unirii a ucis 8 oameni¹².

3. Bătăliile de la Râmnicu-Sărat, Cașin, Focșani și Siret și ocuparea unei părți a județului Putna

Între 9/22-14/27 decembrie 1916 situația pe front era dramatică. Acum are loc Bătălia de la Râmnicu-Sărat, denumită de germani "Weihnachtsschlacht", bătălia de Crăciun. Românii și rușii pierd zone importante: Dealu Sării, Vintileasca, între Râmnic etc, nu fără a opune însă o îndârjită rezistență. În aceeași perioadă are loc și bătălia de la Cașin în urma căreia frontul a fost împins în partea de sud a Munților Vrancei cu vreo 20 de Km.

Văile Putnei și Siretului aveau o importanță strategică de mult timp recunoscută pentru că acestea continuau din punct de vedere militar, linia munților, închizând trecerea din Moldova în Muntenia. Linia Siretului, cu Galați la est, cu Focșanii la vest era organizată într-un puternic sistem defensiv, format din zona fortificată Focșani-Nămoloasa-Galați. Fortificațiile fuseseră construite cu fața spre nord, spre a ne apăra de un eventual atac al rușilor. Printr-o ciudată întorsătură a sorții ea trebuia acum să ne apere nu de invazia de la nord, ci de cea de la sud. Sistemul nu mai avea astfel un efect prea mare.

Germanii și austro-ungarii trebuiau să atace din două direcții pentru a ocupa această zonă. Lupte grele se dau pentru Măgura Odobeștilor care era cheia pozițiilor româno-ruse. Căderea ei în mâinile dușmanului a dus la pierderea Focșanilor și a Văii Putnei¹³.

Orașul Focșani, reședința județului Putna, va fi ocupat de armatele Puterilor Centrale în noaptea de 25 spre 26 decembrie 1916/7-8 ianuarie 1917, ca de altfel și cea mai mare parte a județului Putna, 50 comune din 80 fiind ocupate.

Românii și rușii, după pierderea Măgurii Odobeștilor și evacuarea Focșanilor s-au retras pe linia Sușiței, Putnei și a Siretului. La 28 decembrie 1916/10 ianuarie 1917 Înalțul Comandament german dădu ordinul de intrare în defensivă. Războiul de poziție, cu bombardamentul și acțiunile lui locale se va menține pentru o jumătate de an¹⁴.

4. Situația zonei neocupate a județului Putna 1916-1918

Luptele din 1916 duseseră la ocuparea unei părți importante din județul Putna. Practic județul era acum divizat în zona ocupată de armatele Puterilor Centrale și zona liberă, administrată de români, având Prefectura la Sascu¹⁵.

Zona liberă a județului nu a fost lipsită de probleme: sărăcia, foametea, sosirea refugiaților din zona ocupată, epidemiile, bombardamentele inamice, abuzurile comise de trupele aliate și chiar propaganda bolșevică.

O primă problemă cu care se confruntau autoritățile era cea a evacuării mai multor sate pe măsură ce frontul înainta în zona respectivă. În 26 ianuarie 1917 comandamentul rus cerea evacuarea satelor Nămolosa, Blehani, Costieni, Moldoveni, Gârlești de Sus și Fundeni, urmând ca locuitorii să plece în satele vecine¹⁶. Pe 1

¹⁰ Ibidem, f. 346.

¹¹ Ibidem, f. 348.

¹² Ibidem, ds. 9/1919, f. 197.

¹³ Constantin Kirilescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, București, 1989, p. 526-542.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Arhivele Naționale Vrancea, Fond Prefectura județului Putna, ds. 36/1917, f. 143.

¹⁶ Ibidem, ds. 3/1917, f. 274.

februarie 1917 Comandantul corpului 30 de armată rusă cerea evacuarea în termen de 3 zile a satelor Răchitoasa și Rădulești¹⁷. În martie 1917 o telegramă a Șefului Secției Mărășești către Prefectul jud. Putna comunica evacuarea satelor Sârbi și Poiana¹⁸, iar în aprilie 1917 erau evacuate în 48 de ore localitățile Irești, Alba, Răcoasa și Ranghioaia¹⁹. Luna mai 1917 aducea noi evacuări de sate pentru a scoate civilii din zona de înfruntări militare ce se preconiza. Era vorba de comunele Străoane de Sus, Străoane de Jos, Crucea de Sus, Panciu, Crucea de Jos, Țifești, Ciușlea, însumând 17 000 de suflete.

Nu întotdeauna evacuarea se realizează la timp. Orașul Mărășești va fi evacuat doar după ce aici au loc lupte care duc la pierderi în rândul populației civile²⁰. În județul Putna sosesc și foarte mulți refugiați, bătrâni, femei și copii, ceea ce determină noi dificultăți. În iulie 1917 județul număra 45 366 locuitori din care 11 928 vor fi evacuați cărora li se vor adăuga 4177 refugiați.

Evacuările și sosirea refugiaților din zona ocupată deja de inamic au creat noi probleme: foamete, epidemii. La Mărășești autoritățile se plâng de epidemiile izbucnite încă din ianuarie 1917. Cadavrele zilnice nu puteau fi îngropate, iar bolnavii asediau farmacia²¹. În comuna Pănțești autoritățile raportau existența epidemiei de febră recurentă și tifos exantematic, fiind constatate numeroase victime, 147 civili și 51 militari, la care se adăugau 80 de morți înregistrați la Sascut.

Stabilizarea frontului în zona județului Putna a avut ca urmare existența unor permanente incidente militare în zonă. În februarie 1917 aviatorul francez Ch.R. Thissot și camaradul său doboară un aeroplan inamic în care s-au găsit cadavrele unui ofițer german și a unui inginer ungur, 2 mitraliere, un revolver și numeroase cartușe, printre care și cartușe dum-dum. Aviatorii francezi vor fi sărbătoriți de armată și de populație, iar cadavrele vor fi îngropate "cu pompa cuvenită" în același loc²².

În comuna Țifești, aflată paralel cu malul Putnei, unde se găseau tranșeele, erau bombardamente zilnice, iar populația se refugiase fie în comunele din jur, fie trăia în bordeie sau în crame aflate în păduri sau vii²³.

Orașul Adjud va fi și el bombardat de aviația germană pe 19 martie 1917, fiind aruncate 10 bombe, atât pe linia frontului, cât și la gară. Si gara Mărășești va fi bombardată pe 19 martie, înregistrându-se și o victimă, un militar rus²⁴. Pe 28 martie comuna Bătinești va fi bombardată cu gaze asfixiante înregistrându-se 80 de victime din rândul civililor. Tot gaze asfixiante se vor folosi și la Fitionești, în august 1920, aici fiind răniți 40 de locuitori²⁵. Bombardamente vor mai fi asupra orașului Panciu în mai 1917 (vor fi 11 morți din care 9 soldați ruși) și din nou asupra Adjudului în august 1917²⁶.

La 5 iunie 1917 administratorul plășii Caregna trimitea un raport către Prefectul județului Putna referitor la situația fabricilor din Mărășești: fabrica de zahăr, cea de produse chimice și cea de cherestea de la Tișița care au fost distruse, ultimele fiind

¹⁷ *Ibidem*, ds.3/1917, f. 314.

¹⁸ *Ibidem*, ds.6/1917, f. 326.

¹⁹ *Ibidem*, f. 585.

²⁰ *Ibidem*, ds. 9/1917, f. 254-255.

²¹ *Ibidem*, ds. 1/1917, f. 33.

²² *Ibidem*, ds. 6/1917, f. 169.

²³ *Ibidem*, ds. 36/1917, f. 143.

²⁴ *Ibidem*, ds. 3/1917, f. 551-553.

²⁵ *Ibidem*, ds. 32/1917, f. 294.

²⁶ *Ibidem*, f. 51, 301.

ruinate chiar de armata rusă²⁷.

Trupele ruse comit nenumărate abuzuri și în comuna Adjudu Vechi. Aici s-au primit numeroase reclamații de la locuitori "cum că armatele ruse le-au devastat locuințele, le-au distrus împrejurimile și le-au luat cu forța articolele de alimentație, păsări, animale și nutrețul trebuincios vitelor lor, fără a plăti nici un ban", iar cei care au plătit, au făcut-o cu mult sub valoarea bunurilor²⁸.

În comunele Fitionești, Mănăstioara, Movilița și Diocheți situația era delicată. Oamenii trăiau cu frica morții, cu toate că "inamicul nu e așa furios", și îndurau mizerii "căci la fiecare pas e furat, batjocorit și călcat în picioare fie de cel mai puternic, fie de soldați... care nu cruță nimic pentru a-și manifesta pornirile lor răutăcioase"²⁹.

Fără îndoială situația cea mai grea o aveau comunele situate pe linia frontului care sufereau atât din cauza desfășurării luptelor, dar mai ales din cauza faptului că armata rusă aliată "se dedă la adevărate jafuri, prădând populația de tot ce găsește ca alimente". Soldații ruși umblau și terorizau populația în timpul nopții, căutând prin poduri, grajduri sub pretext că urmăreau spioni germani și furau tot ce găseau. Când erau reclamați ofițerilor scuza acestora era că e război³⁰.

Începând cu anul 1917 se simt și pe teritoriul județului Putna, mai ales în zona neocupată, semne ale bolșevismului, dată fiind situația din Rusia. Comitete ale armatei ruse răspândesc manifeste prin care vor să promoveze propaganda bolșevică. Prin aceasta se urmărește atragerea de partea acestor idei a țăranilor, muncitorilor sau soldaților și subminarea autorității guvernului român. Patetismul este cuvântul de ordine în aceste manifeste în care demagogia își intră în drepturi.

Ca urmare a execuției la Bacău a unui număr de 33 de evrei acuzați de spionaj Comitetul armatei Ruse declara că "printre cei executați se aflau și oameni nevinovați, socialiști care au luptat pentru binele poporului român" că "se comit multe nedreptăți pe care le suferă poporul, fapt ce a determinat o vie indignare în rândul armatei ruse revoluționare". Comitetul îi îndemna pe țărani, lucrători, soldați să nu creadă pe acei "calomnatori care spun că armata rusă a manifestat dușmănos împotriva lor". Dar oare nu era armata rusă cea care jefuia și strica în comunele mai sus amintite? Nu armata rusă ne fura ca și cum am fi fost dușmani, nu aliați? Același vie indignare la care se adaugă și "o profundă durere" o resimt autorii manifestelor și pentru sărăcia și nedreptatea pe care le suferă poporul³¹.

Un alt mijloc de propagandă bolșevică era ziarul *Lupta*, editat la Odessa și care apărea marțea, joia și sâmbăta, adresându-se tuturor popoarelor beligerante. În numărul din 16 noiembrie 1917 aflăm că guvernul revoluționar de la Petrograd este primul care s-a pronunțat pentru încheierea unui armistițiu, în timp ce restul guvernelor vor "să ducă mai departe vărsarea de sânge". De aceea popoarele sunt încurajate să ia ele însele decizii asupra continuării sau nu a războiului. Ziarul se adresa și românilor, criticând guvernul ce-i conducea care nu ținea cont de trebuințele poporului și executa ordinele bancherilor și negustorilor de la Londra, Washington, Paris și Roma. Bineînțeles că poporul era apoi chemat să-și apere interesele și să izgonească "cioclii și trădătorii" de la putere pentru ca poporul însuși să ia puterea³².

²⁷ Ibidem, ds. 7/1917, f. 254

²⁸ Ibidem, ds. 1/1917, f. 200

²⁹ Ibidem, ds. 9/1917, f. 210

³⁰ Ibidem, f. 191

³¹ Ibidem, ds. 32/1917, f. 270

³² Ibidem, ds. 7/1917, f. 868

În același ton erau scrise toate manifestele răspândite pe teritoriul județului Putna de către unii dintre soldații ruși. Chiar dacă aceste idei nu și-au atins scopul, lovitura de stat dată de bolșevici ne-a afectat și pe noi pentru că Rusia va ieși din război.

5. *Situația zonei ocupate a județului Putna 1916-1918*

Teritoriul ocupat din județul Putna de către Puterile Centrale cuprindea 50 din cele 80 de comune câte avea județul și era administrat de Prefectura aflată la Focșani.

Una din cele întâi griji ale administrației de ocupație a fost confiscarea și rechiziționarea a tot ce s-a putut, în această privință germanii dovedindu-se administratori neîntrecuți. Foarte inventivi în arta de a descoperi lucrurile de care aveau nevoie, scrupuloși, energici și neînduplecați în executarea dispozițiilor luate, ei au făcut ca toată agoniseala oamenilor să părăsească pivnițele, cămările, podurile, curțile caselor spre a lua drumul indicat de ordonanțe, spre magazinele și depozitele comandaturilor germane³³.

Din cauza luptelor duse în județ populația rurală a fost evacuată, iar satele au fost pustiite. Țăranii și-au pierdut vitele, uneltele, iar casele le-au fost distruse. Loturile au fost brăzdate de tranșee, drumurile distruse. Cultura viilor a fost mai bine realizată, dar producția de vin era confiscată în proporție de 70% de către armata de ocupație.

Drumurile circulante erau în stare bună pentru că armata a mai reparat șosele și chiar a construit poduri, dar restul drumurilor au fost neglijate, stricate de bombardamente și tranșee. Epidemiile au fost mai reduse în zona ocupată de germani, întrucât s-au luat măsuri de igienizare. Asistența medicală era asigurată de către serviciul sanitar al armatei de ocupație în colaborare cu medici români. Pentru civili a funcționat în Focșani Spitalul Profetul Samoil al Spiridoniei din Iași, în care s-au contopit spitalele: comunal și județean, de contagioși și boli venerice. Chiar dacă nu existau epidemii, mortalitatea era ridicată întrucât populația nu avea suficiente alimente și era prost hrănită³⁴. Cel mai mult de suferit de pe urma ocupației germane are însă orașul Focșani, unde trupele de ocupație stau din 26 decembrie 1916 și până pe 10 noiembrie 1918. Sosirea germanilor în oraș a însemnat mai întâi ocuparea principalelor instituții. A urmat apoi reorganizarea administrației. Toate actele emise de Primărie și Prefectură trebuiau supervizate de comandantul orașului.

Libertatea de mișcare a locuitorilor a fost restrânsă prin introducerea certificatelor de identitate și biletele de liberă ședere. Cei găsiți fără acte erau închiși, fiind suspectați de spionaj. Existau și alte motive de arestare: posesia de arme, părăsirea orașului fără voie, neprezentarea la vizita medicală, fuga de la lucru sau insultele aduse ocupanților. Unii dintre locuitori vor fi evacuați forțat din cele mai bune imobile și siliți să locuiască în case mizere. Alții vor fi închiși în lagăre sau vor avea domiciliu forțat pentru că au refuzat să colaboreze cu ocupantul german. Închiși și maltratați vor fi și funcționarii Poliției și Jandarmeriei sau cei ce aveau asupra lor harta României Mari sau tricolorul. Pentru susținerea ocupanților vor fi instituite taxe și impozite înrobitoare, precum și amenzi pentru cei ce refuzau să respecte regulile impuse de germani.

În perioada ocupației germane au fost rechiziționate cele mai importante clădiri publice: Palatul Municipal, școlile primare de băieți și fete (10 școli), Poliția, Comisariatele, Serviciul sanitar al orașului cu azilul și dispensarul comunal, serviciul veterinar și de salubritate, halele din ambele piețe cu prăvăliile Primăriei, abatorul, teatrul comunal, localul secției de pompieri, bufetul și grădina publică, uzina electrică.

Pagubele produse Focșanilor au fost însemnate, provenind din distrugerii totale sau parțiale, deteriorări provenite din proasta întreținere și prin schimbarea de destinație.

³³ Constantin Kirîțescu, *op.cit.*, p. 271

³⁴ Arhivele Naționale Vrancea, *Fond Prefectura județului Putna*, ds. 7/1918, f. 135-143

Astfel la hale după ce s-au desființat toate compartimentele din interior au fost transformate în celule de arest, adăposturi pentru lucrători și civili și velnite de fabricat rachiu; pescăriile au fost transformate în grajduri, iar școlile în spitale, spălătorii etc.³⁵. Au fost distruse în parte și grădina publică și o mare porțiune din Crângul Petrești. Importante sunt și pagubele produse la biserici și cimitire. S-au rechiziționat clopote, au fost devastate gardurile vii și plantațiile din curțile bisericilor, s-a ajuns chiar până la furtul ornamentelor de la morminte. Au fost rechiziționate de la serviciul salubritate cai, boi, căruțe, trăsurile etc., a fost afectat de suprasolicitare serviciul iluminatului cu electricitate și au fost confiscate materiale de la serviciul hidraulic.

Despre viața de zi cu zi și despre greutatea cu care s-au confruntat locuitorii orașului Focșani aflăm dintr-un raport al unui funcționar al primăriei Focșani, întocmit după război. Acesta relatează atmosfera din Focșani în timpul ocupației. Em. Ionescu, autorul raportului, găsea o parte de vină în situația creată după venirea germanilor în Focșani colaboraționiștilor. Astfel o parte a negustorilor i-au primit cu bucurie pe ocupanții germani, și-au scris firmele în limba germană, iar ceaiul, cafeaua, prăjiturile, erau numai pentru militari.

La acea vreme era foarte greu să găsești pâine, carne, lapte etc. La brutăria din Piața Libertății patronul vindea populației "o pâine ca pământul", în timp ce pâinea bună, din făina cernută și curată era pentru personalul Comisiunii de alimentare și pentru protejării lui. La brutăria Damaschinopol din Str. Regina Elisabeta "din tărâte cu neghină și rumegătură de fierăstrău se făcea pâine pentru populația cu bon, iar din făina curată scotea cornuri pe care le căra cu sacul noaptea"³⁶.

La măcelăria din Piața Independenței Cristodor Capaciurea vindea carne bună cu 6-8 lei Kg, deși prețul fixat era de 4 lei, iar cei ce nu plăteau acest preț primeau "burtă, bojoc și căpățână". La lăptăriile Comisiei de Alimentare se dădea zilnic jumătate litru lapte cu bon pentru suferinzi și copii mai mici de 3 ani. Restul de lapte era cărat în sticle de personalul Comisiei de alimentare.

Mălaiul și fasolea se distribuiau cu bon câte 400 g pe două zile pentru "lumea nevoiașă" și câte 10-20 kg fără bon "pentru protejați". Zarzavatul se vindea în două părți ale orașului, în piața Libertății și în piața Independenței și cei doi negustori care se ocupau cu acest negoț făceau speculă (o pălărie de zarzavat costa 10-12 lei). Deși s-a făcut o piață pentru refugiați, "nici un refugiat nu vedea un ardei pe piață; tot zarzavatul se strângea în zori de zi de către sergentul Ștefănescu" și era apoi distribuit "d-lui comisar Munteanu, d-lui Vasiliu – cârciumar, d-lui Niță Mangău – cârciumar din Obor și altora"³⁷.

Specula și contrabanda erau prin urmare extrem de frecvente în timpul războiului în zona controlată de germani, iar majoritatea populației suferea din cauza lipsei alimentelor, bolilor și brutalității ocupanților.

6. Bătăliile de la Mărăești și Mărășești din 1917. Armistițiul de la Focșani

După cum deja am prezentat, la sfârșitul anului 1916 frontul se stabilizase în zona județului Putna. În 1917 alte două bătălii importante vor avea loc aici, cea de la Mărăești și cea de la Mărășești.

Bătălia de la Mărăești (11/24 iulie-19 iulie/31 august 1917) va consta într-o puternică ofensivă a Armatei a II-a române, comandată de generalul Alexandru Averescu, în cooperare cu Armata a IV-a rusă și se va solda cu un strălucit succes tactic: frontul

³⁵ Ibidem, ds. 103/1917.

³⁶ Ibidem, ds. 67/1919, f. 2-6.

³⁷ Ibidem.

dușman a fost sfărâmat pe o lungime de 30 Km și împins pe o adâncime de 20, iar 30 de localități fuseseră recucerite de români. Ofensiva germană, plănuită în regiunea Nămolosa a fost amânată. Pierderile românilor au fost de 110 ofițeri și 4775 soldați, morți, răniți și prizonieri.

Bătălia de la Mărășești are loc între 24 iulie/6 august – 6/19 august 1917. Armata germană și austro-ungară a încercat să străpungă linia apărată de români pentru a cucerii Moldova și a desființa statul român. Pentru aceasta ei atacă cu 12 divizii, 850 de tunuri și peste 1100 mitraliere. Comandantul trupelor inamice era gen. Mackensen, supranumit și "spărgătorul de fronturi". Luptele au durat 14 zile la sfârșitul cărora armata română, în cooperare cu câteva divizii rusești respinge puternica ofensivă. Cele mai dramatice momente ale bătăliei de la Mărășești au fost luptele de pe platoul Muncelului (2/15-5/18 august) și lupta de la Răzoare, 6/19 august, unde a căzut eroic întreaga companie de mitraliere comandată de căpitanul Grigore Ignat.

Victoriile de la Mărăști și Mărășești nu au putut însă fi valorificate din cauza defecțiunii rusești. Ajungerea la putere a bolșevicilor în Rusia a dus ca și pe frontul român să apară probleme, soldații ruși începând să-și destituie, degradeze și aresteze ofițerii. În fruntea unităților sunt puse comitete revoluționare. În această situație Scerbacev, comandantul trupelor rusești propune un armistițiu gen. Mackensen. Românii au fost și ei obligați să-l accepte. Armistițiul s-a încheiat la Focșani pe 9 decembrie 1917³⁸.

7. Sfârșitul războiului

Prin pacea de la Brest-Litovsk semnată în martie 1918 de Rusia cu Puterile centrale România rămânea fără nici un sprijin pe frontul de răsărit. Acest lucru, precum și ocuparea rapidă a Ucrainei de trupele germane și austro-ungare au determinat guvernul român condus de Alexandru Marghiloman să încheie pacea de la București pe 24 aprilie/7 mai 1918. În contextul succeselor militare ale Antantei în octombrie-noiembrie 1918 armata română a reintrat în luptă. Pentru județul Putna aceasta a însemnat sfârșitul divizării. Războiul însemnase pentru locuitorii acestei regiuni distrugeri, rechiziții, epidemii, practic o totală bulversare a vieții cotidiene, dar sacrificiile nu au fost zadarnice, în 1918 înfăptuindu-se Marea Unire, motivul intrării României în război.

Le département de Putna dans le première guerre mondial – les effets de la guerre dans la vie quotidienne

Résumé

Cet article présent les luttes entre les armées roumaines et allemand au territoire de l'ancien département de Putna; la situation de population rurale et urbaine; évacuation des villages; réfugiées; le déplacement des autorités locales au village de Sascut; les épidémies provoquées de la guerre, la propagande communiste.

D'autre chapitres sont dédiées aux batailles de Mărăști et de Mărășești et les conditions de l'armistice de Focșani (1917).

³⁸ Constantin Kirîțescu, *op.cit.*, p. 78.